

Starševska odgovornost in ugrabitev otroka (začetna)

PROJEKT: BOLJŠA UPORABA UREDB EU V DRUŽINSKEM IN DEDNEM PRAVU

Delavnica je ena izmed delavnic, organiziranih s finančno pomočjo Programa za civilno pravosodje 2014–2020 Evropske unije.

Publikacija je nastala s finančno pomočjo Programa za civilno pravosodje 2014–2020 Evropske unije. Za njeno vsebino je odgovorna le AEP in je nikakor ni mogoče šteti za mnenje Evropske komisije.

Študija primera 2: Starševska odgovornost (osnovna)

Agrita je Latvijka, ki je pred petimi leti in pol odšla v London. Tam je nameravala ostati leto ali dve, da bi zaslužila nekaj denarja, preden bi se ustalila v svoji domovini. Takrat je bila stara 23 let in je pravkar končala univerzitetni študij. V svojem drugem letu je spoznala Alexa, mladega britanskega bankirja. Skupaj sta preživljala čas, začela zvezo in ona se je preselila k njemu. Po dveh letih skupnega življenja je Agrita rodila hčerko Lauro. Po rojstvu Laure je Agrita začela pogrešati svojo družino in je postala zelo osamljena. Alex je delal do poznih ur in ni veliko sodeloval pri skrbi za dojenčka. Ko je bila Laura stara eno leto in pol, je Agrita povedala Alexu, da mora preživeti nekaj časa s svojimi starši in sorojenci v Latviji. Ni se dobro počutila in je potrebovala nekaj časa zase. Alex je to razumevajoče sprejel. Z Lauro sta odšli v Latvijo z enosmerno vozovnico s poceni letalskim prevoznikom. Alex jo je spremljal na letališče.

Par je ostal v stiku prek telefona in skajpa, tako da je Alex lahko videl tudi Lauro. Po treh tednih je Alex vprašal, kdaj naj kupi povratno vozovnico. Agrita je odgovorila, da se še ni pripravljena vrniti, Alex pa se je odločil, da za konec tedna prileti v Latvijo, da bi videl njo in Lauro. Ko je bil tam, je Agrito spraševal o njenih načrtih za vrnitev, vendar se je izmikala odgovoru. Končno je rekla, da potrebuje še tri mesece. Alex je njo in Lauro obiskoval vsake tri tedne.

Po treh mesecih je Alex začel urejati varstvo za Lauro v Londonu in je poskušal prepričati Agrito, da naj v Londonu najde službo, ker bi jo to rešilo izolacije. Rekla je, da potrebuje več časa, mogoče še šest mesecev. Alex je odgovoril, da so trije meseci še razumno obdobje ter da bi se ona in Laura po takem dodatnem času resnično morali vrniti. Kupil ji je vozovnico za polet nazaj v London za tri mesece pozneje.

Dan pred predvidenim poletom je Agrita Alexu poslala besedilno sporočilo, da se ne bo vrnila.

Alex se je posvetoval z bratovim prijateljem, ki je odvetnik. Odvetnik mu je svetoval, da naj se obrne na osrednji organ v Angliji in zahteva vračilo Laure. Pojasnil je, da če Alex ne ukrepa zdaj, se bo štel, da se je strinjal s selitvijo, in bi lahko izgubil stik s svojo hčerjo. Alex je bil poklapan. Vsak dan je poklical Agrito in jo poskušal prepričati, da bi si premislila. Večkrat je letel v Latvijo, da jo je videl. Rekla je, da ne more vzgajati svojega otroka v državi, v kateri se počuti depresivno in osamljeno. To bi bilo neznosno za vsakega otroka.

Alex se ni obrnil na osrednji organ, ker je spoznal, da bi bila Agrita v Londonu nesrečna in da se stvari ne bi izšle. Vedel je tudi, da ne more sam prevzeti skrbi za Lauro, če bi dobil odredbo o vrnitvi in bi se Laura vrnila brez svoje matere. Zato ni storil ničesar.

Agrita je tri mesece po neuporabljeni letalski vozovnici (tj. deset mesecev po prihodu v Latvijo) začela postopek pred sodiščem v Latviji. Zahtevala je, da se Laurino primarno prebivališče določi pri njej. Prav tako je predlagala, da bi imel Alex pravico do obiskov vsak tretji konec tedna, ki bi se izvajali v Latviji. Vzdrževanja ni zahtevala, ker jo podpirajo njeni starši in ker je prepričana, da bo v Latviji našla zaposlitev ter se kmalu postavila na noge. Alex ni nasprotoval njeni zahtevi, da bi bilo primarno prebivališče Laure pri Agriti. Zahteval pa je kompleksnejši dogovor glede stikov, in sicer da lahko Laura preživi dva tedna letno z njim v Londonu.

1. Kateri pravni instrumenti bi lahko bili relevantni v tem primeru? Preučite tudi njihovo področje uporabe.
2. Ali se to šteje za mednarodni protipravni odvzem otroka? Pojasnite, kaj morate upoštevati in kje boste našli te informacije.
3. Ali je latvijsko sodišče pristojno za obravnavo zadev o prebivališču in obiskih?
4. Katero pravo določa, ali ima Alex starševsko odgovornost do Laure (glede na to, da je neporočen oče)?
5. Katero pravo bo latvijsko sodišče uporabilo pri obravnavi spora med Agrito in Alexom glede dogovora o Laurinem prebivališču in stikih z njo?

Predpostavimo, da sta dva meseca po neuporabljeni letalski vozovnici Alex in Agrita izmenjala e-poštna sporočila, ki so vsebovala naslednje:

Alex Agriti: „Upam, da lahko to urediva, vendar če bova morala iti na sodišče, lahko to storiva v Londonu, kajne?“

Agrita Alexu: „Da, London je zame v redu.“

6. Ali je sodišče v Londonu pristojno na podlagi sporazuma o izbiri sodišča?
7. Predpostavimo, da sodišče v Londonu ni pristojno za vsebino. Ali lahko odobri začasne ukrepe?

Predpostavimo, da latvijsko sodišče odredi, da se starševska odgovornost deli. Glede obiskov pa sodišče odredi, da lahko Alex obišče Lauro vsak tretji konec tedna. Od trenutka, ko bo Laura stara pet let, bo obiskala Alexa za en teden pozimi (zadnji teden v letu) in en teden poleti (zadnji teden julija).

Preden je Laura stara pet let, se Agrita z njo preseli na Finsko, saj je tam našla službo. Alex ne nasprotuje selitvi, vendar želi ohraniti dogovor glede stikov. Poleg tega meni, da bi morala Laura obiskovati britansko šolo na Finskem, namesto da bi se začela učiti branja in pisanja v jeziku, ki bo njen tretji jezik. Pripravljen je plačati šolanje. Agrita se ne strinja s tem, ker meni, da bi bilo to elitistično izobraževanje za Lauro.

8. Ali je latvijska sodna odločba o skupni starševski odgovornosti in stikih izvršljiva na Finskem? Upoštevajte, ali mora biti k sodni odločbi priloženo potrdilo.
9. Alex bi rad spremenil odredbo. Ali je za to zadevo pristojno latvijsko ali finsko sodišče?

Odgovori

1) Kateri pravni instrumenti bi bili lahko relevantni v tem primeru? Preučite tudi njihovo področje uporabe.

- i. **Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (Uredba Bruselj II a, včasih imenovana Bruselj II bis)**

Cilj. Ta Uredba ureja pristojnost in priznavanje ter izvrševanje pri sporih o starševski odgovornosti (skupaj s spori glede razveze) v EU. Njen cilj je okrepiti območje svobode, varnosti in pravice, v katerem je zagotovljen prost pretok oseb (uvodna izjava 1).

Geografsko območje uporabe. Uredba se uporablja v vseh državah članicah EU, razen na Danskem (uvodne izjave 30–31). Združeno kraljestvo, Irska in Danska imajo poseben položaj glede vseh pravnih instrumentov na področjih svobode, varnosti in pravice (glejte protokola 21 in 22 Pogodbe o delovanju Evropske unije). Združeno kraljestvo in Irska se lahko odločita za vključitev v katero koli zakonodajo ali izvzetje iz nje. Odločili so se za Uredbo Bruselj II a. Danske na tem področju zakonodaja ne zavezuje. Nima možnosti, da se odloči za vključitev.

Področje uporabe racione materiae. Uredba Bruselj II a se uporablja za razvezo in starševsko odgovornost (člen 1). To vključuje pravice do varstva in vzgoje otroka ter do stikov z otrokom in ukrepe za zaščito otroka. Vključuje tudi neupravičeno premestitev in neupravičeno zadržanje otroka (imenovano tudi protipravni odvzem otroka). Za ta zadnji vidik Uredba dopolnjuje Konvencijo o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (glejte osebno področje uporabe spodaj).

Uredba Bruselj II a ne opredeljuje, kaj je „otrok“. Uredba se ne uporablja za ugotavljanje razmerja roditelj – otrok ali pravila o polnoletnosti (člen 1 (3) Uredbe Bruselj II a).

Osebno področje uporabe.

Osebno področje uporabe na splošno. Če otrok običajno prebiva v državi članici EU (razen Danske), se uporabljajo določbe o pristojnosti glede starševske odgovornosti Uredbe Bruselj II a (člen 8).

Če otrok nima običajnega prebivališča v EU, mora sodnik ugotoviti, ali ima otrok običajno prebivališče v državi, ki je pogodbenica Haaške Konvencije o varstvu otrok (člen 61 (a) Uredbe Bruselj II a in člen 52 Haaške Konvencije o varstvu otrok – glejte spodaj). Če je tako, bo veljala ta Konvencija.

Če ima otrok običajno prebivališče v državi, ki ni del EU in ni pogodbenica Haaške Konvencije o varstvu otrok, se Uredba Bruselj II a uporablja, če so se starši strinjali s pristojnostjo sodišča države članice skladno z zahtevami člena 12 Uredbe Bruselj II a ali če se otrok nahaja v državi članici in njegovega običajnega prebivališča ni mogoče določiti ter pristojno sodišče ni bilo izbrano (člen 13 Uredbe Bruselj II a). Če nobena izmed teh okoliščin ni prisotna, bodo države članice uporabile svojo nacionalno zakonodajo (člen 14 Uredbe Bruselj II a).

Osebno področje uporabe za protipravni odvzem otroka. Določbe o protipravnem odvzemu otrok iz Uredbe Bruselj II a (člen 11) imajo bolj omejeno področje uporabe.

Dopolnjujejo Konvencijo o protipravnem odvzemu otrok v primerih, v katerih je bil otrok protipravno odvzet iz ene države članice EU v drugo državo članico EU. Če skupaj beremo uvodni izjavi 17 in 18, člen 11 in člen 60 (e), se pojavi kompleksna slika. Konvencija ostaja v veljavi, vendar ima Uredba pred njo prednost. Uredba ne vsebuje svojega celotnega sklopa pravil za urejanje protipravnega odvzema otrok. Namesto tega uporablja Konvencijo o protipravnem odvzemu otrok in gradi na njej. Tako, ko je otrok protipravno odvzet iz ene države članice EU v drugo (razen Danske), Konvencija zagotavlja osnove, Uredba pa doda dodatna pravila, na primer glede časovnega okvira, obveznosti zaslišanja otroka, izjeme o resnem tveganju in dodaten mehanizem za zahtevo za vrnitev v določenih okoliščinah v državi članici prejšnjega običajnega prebivališča otroka, če država, v katero je bil otrok pripeljan, zavrne vrnitev (imenovan postopek druge priložnosti).

Osebno področje uporabe za priznavanje in izvrševanje. Določbe o priznavanju in izvrševanju v Uredbi Bruselj II a se uporabljajo, kadar se priznavanje ali izvrševanje sodne odločbe iz ene države članice EU zahteva v drugi državi članici EU. Na tej stopnji običajna prebivališča strank in otrok niso pomembna za uporabo Uredbe.

Časovno področje uporabe. V povezavi s pristojnostjo se Uredba Bruselj II a uporablja za primere, začete po 1. marcu 2005. Kar zadeva priznavanje in izvrševanje, se Uredba Bruselj II a uporablja za sodne odločbe, izdane po 1. marcu 2005, ali za sodne odločbe, izdane pred tem datumom, in sicer pod določenimi pogoji (člena 64 in 72).

Revizija Uredbe Bruselj II a

Uredba Bruselj II a je trenutno predmet revizije. Predlog Evropske komisije za spremembo je bil objavljen 30. junija 2016 in nosi številko COM (2016) 411.

ii. **Haaška konvencija z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok (Konvencija o varstvu otrok)**

Cilj. Namen konvencije je izboljšati zaščito otrok v mednarodnih situacijah, in sicer ob upoštevanju njihovih najboljših interesov (Preambula konvencije).

Geografsko območje uporabe. Seznam držav pogodbenic te konvencije je na voljo na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (www.hcch.net). Vse države članice EU so njene pogodbenice.

Področje uporabe racione materiae. Konvencija zajema vprašanja varstva otrok. To vključuje starševsko odgovornost (člena 1 in 3). Tako imata Konvencija in Uredba Bruselj II a v veliki meri enako področje uporabe racione materiae. Konvencija določa, da se uporablja za otroke od rojstva do 18. leta starosti (člen 2).

Osebno področje uporabe. Kar zadeva osebno področje uporabe, je treba razlikovati med pravili o pristojnosti, pravili o pravu, ki se uporablja, ter pravili o priznavanju in izvršitvi (člen 61 (a) Uredbe Bruselj II a). Določbe konvencije o pristojnosti se uporabljajo za otroke s svojim običajnim prebivališčem v državi pogodbenici, ki ni tudi država članica EU. Za otroke, ki imajo običajno prebivališče v EU, ima Uredba Bruselj II a prednost.

V povezavi s pravom, ki se uporablja, ima konvencija splošno uporabo (člen 20). To pomeni, da se konvencija uporablja ne glede na to, ali navezne okoliščine kažejo na pravo države pogodbenice ali države, ki ni pogodbenica. Državljanstva ter običajna prebivališča otrok in njihovih staršev niso pomembna.

Določbe konvencije o priznavanju in uveljavljanju se uporabljajo za priznavanje in uveljavljanje sodnih odločb ene države pogodbenice v drugi državi pogodbenici. Če sta država, v kateri je bila izdana sodna odločba, in država, v kateri se zahteva priznavanje, obe državi članici EU (razen Danske), ima prednost Uredba Bruselj II a.

Časovno področje uporabe. Ta konvencija je začela veljati 1. januarja 2002. Uporablja se za ukrepe, sprejete po začetku veljavnosti konvencije (člen 53 (1)). Za različne države pogodbenice začne veljati na različne datume. Te informacije so na voljo tudi na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.

iii. **Haaška konvencija z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok (Haaška konvencija o protipravnem odvzemu otrok)**

Cilj. Namen te konvencije je varstvo otrok pred škodljivimi posledicami mednarodnega protipravnega odvzema otrok, pri čemer se priznava, da je najpomembnejše tisto, kar je v najboljšem interesu otrok (preambula). Ureja vrnitev otrok, ki so bili neupravičeno premeščeni ali neupravičeno zadržani v državi, ki ni država njihovega običajnega prebivališča. Konvencijo včasih imenujemo konvencija pristojnosti: samo krepi splošno pristojnost države običajnega prebivališča otroka za odločanje o zadevah starševske odgovornosti (vključno o vprašanju, kje bodo otroci prebivali po prenehanju življenjske skupnosti njihovih staršev, in o pravicah do stikov). Konvencija je vzpostavila poseben postopek za vrnitev protipravno odvzetih otrok v kraj njihovega običajnega prebivališča. Cilj je, da mora biti ta postopek hiter, preden se otrok lahko vživi v novo okolje. Če konvencija dobro deluje, odvrča starše od protipravnega odvzema svojih otrok.

Geografsko območje uporabe. Konvencija velja v več kot 90 državah (za celoten seznam si oglejte spletno stran Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu: www.hcch.net). Vse države članice EU so vključene med države pogodbenice. Konvencija ne vzpostavlja samodejno dvostranskih obveznosti med vsemi državami pogodbenicami. Države, ki so pristopile, vendar niso bile članice Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu med sklenitvijo konvencije, morajo sprejeti druge države (člen 38). Zato mora sodnik pred uporabo konvencije preveriti, ali sta obe zadevni državi medsebojno zavezani. (Te informacije so na voljo tudi na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.)

Področje uporabe *ratione materiae*. Konvencija ureja postopek vrnitve otrok, ki so bili neupravičeno premeščeni ali neupravičeno zadržani. Konvencija se uporablja samo za otroke, mlajše od 16 let (člen 4).

Osebno področje uporabe. Konvencija se uporablja, ko je bil otrok protipravno odvzet iz ene države pogodbenice v drugo, in sicer pod pogojem, da obstaja dvostranska obveznost med tema državama (pristopi so bili sprejeti). Če je otrok protipravno odvzet iz države, ki je pogodbenica Haaške konvencije, v državo, ki ni pogodbenica, ali iz države, ki ni pogodbenica, v državo pogodbenico, se konvencija ne uporablja.

Časovno področje uporabe. Konvencija je začela veljati 1. decembra 1983. Za nove države pogodbenice začne veljati tri mesece po ratifikaciji ali pristopu ali tri mesece po sprejetju pristopa države z druge strani države (člen 38).

iv. Konvencija ZN o otrokovih pravicah iz leta 1989

Cilj. Namen te konvencije je varstvo pravic otrok v vseh primerih, v katerih je vpleten otrok. Poudarja pomen upoštevanja otrokovih koristi (člen 3) in omogočenja otroku možnost zaslišanja (člen 12).

Geografsko območje uporabe. Ta konvencija velja v 196 državah, vključno z vsemi državami članicami EU.

Področje uporabe *ratione materiae*. Konvencija ima zelo široko področje uporabe, ki se uporablja za vse otroke do 18. leta, in sicer v vseh mogočih okoliščinah, v katerih so pomembne njihove pravice.

Osebno področje uporabe. Konvencija zavezuje pogodbenice in njihova sodišča pri vseh odločitvah, ki jih sprejemajo. Ni pomembno, kje imajo zadevni otroci prebivališče niti katero je njihovo državljanstvo.

Časovno področje uporabe. Konvencija je začela veljati 2. septembra 1990. Za države, ki so jo ratificirale po tem datumu, začne veljati en mesec po ratifikaciji (člen 49).

v. Evropska konvencija o človekovih pravicah (1950)

Cilj. Ta konvencija je namenjena ohranjanju ter nadaljnjemu uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državah članicah Sveta Evrope.

Geografsko območje uporabe. Ta konvencija velja v 47 državah. To vključuje vse države članice EU.

Področje uporabe *ratione materiae*. Konvencija zagotavlja številne človekove pravice in temeljne svoboščine. Posebnega pomena na področju starševske odgovornosti sta pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja (člen 8) ter pravica do poštenega sojenja (člen 6).

Osebno področje uporabe. Konvencija zavezuje vse države pogodbenice, ne glede na običajno prebivališče vpletenih oseb. Uporabljala se na primer pri zadevah protipravnega odvzema otrok, pri čemer so otroci pred protipravnim odvzemom živeli v ZDA (B proti Belgiji, št. 4320/11) ali v Avstraliji (X proti Latviji, Veliki senat, 27853/09).

Časovno področje uporabe. Konvencija je začela veljati 3. septembra 1953. Za države, ki so jo ratificirale po tem datumu, je začela veljati ob položitvi ratifikacijske listine (člen 59 (4)).

vi. Listina EU o temeljnih pravicah (2000)

Cilj. Listina utrjuje človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov v EU.

Geografsko območje uporabe. Listina velja v vseh državah članicah EU.

Področje uporabe *ratione materiae*. Listina velja, kadar se uporablja pravo Unije. Člen 51 (1) določa: „Določbe te listine se uporabljajo za institucije, organe, urade in agencije Unije ob spoštovanju načela subsidiarnosti, za države članice pa samo, ko izvajajo pravo Unije ...“ Člen 51 (2) nadalje določa: „Ta listina ne razširja področja uporabe prava Unije preko pristojnosti Unije niti ne ustvarja nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije in ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v Pogodbah.“ Ker področje starševske odgovornosti ureja EU, se uporablja listina (glejte uvodno izjavo 33

Uredbe Bruselj II a in SEU C-400/10 PPU *McB proti LE*, 5. oktobra 2010, ECLI:EU:C:2010:582).

Za ta primer je pomemben zlasti člen 24 listine, ki zagotavlja pravice otroka.

Osebnostno področje uporabe. Skladno z zgoraj navedenim se listina uporablja za vse osebe, za katere velja pravo Unije.

Časovno področje uporabe. Listina je začela veljati 1. decembra 2009, skupaj z Lizbonsko pogodbo.

Metodologija za vprašanja od 2) do 9)

1. korak *Določite zadevno pravno področje.*
2. korak *Razmislite, kateri je zadevni vidik mednarodnega zasebnega prava.*
3. korak *Poiščite pravne vire EU in mednarodne pravne vire.*
4. korak *Preverite področje uporabe besedil EU in mednarodnih besedil.*
5. korak *Poiščite ustrezno pravilo.*

2) Ali se to šteje za mednarodni protipravni odvzem otroka? Pojasnite, kaj morate upoštevati in kje boste našli te informacije.

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti. Kot je razloženo zgoraj, je to širok pojem. Vključuje tudi civilnopravne vidike mednarodnega protipravnega odvzema otrok.

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje je relevantno za pristojnost.

3. korak **Pravni viri**

Za odgovor na to vprašanje sta pomembni Konvencija o protipravnem odvzemu otrok in Uredba Bruselj II a. Če je otrok protipravno odvzet iz ene države članice EU v drugo, je izhodišče, da se še vedno uporablja Konvencija o protipravnem odvzemu otrok. Vendar Uredba Bruselj II a dopolnjuje to konvencijo (uvodni izjavi 17 in 18 ter člena 11 in 60 (e) Uredbe Bruselj II a).

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Haaška konvencija o protipravnem odvzemu otrok se uporablja, kadar je otrok neupravičeno premeščen ali neupravičeno zadržan iz ene države pogodbenice v drugo.

Uredba Bruselj II a se uporablja, kadar je otrok neupravičeno premeščen ali zadržan iz ene države članice EU v drugo.

Tako veljata oba instrumenta.

5. korak **Pravilo**

Alex ni sprožil postopka za vrnitev otroka. Ni stopil v stik z osrednjim organom za sprožitev takega postopka. Če bi stopil v stik, latvijska sodišča ne bi smela odločati o vsebini Agritinega zahtevka (člen 16 Konvencije o protipravnem odvzemu otrok).

Uredba Bruselj II a ponavlja to pravilo in navaja, da sodišča države otrokovega običajnega prebivališča obdržijo pristojnost, dokler:

- vsi imetniki pravice do varstva in vzgoje otroka ne privolijo v premestitev ali zadržanje, ali
- dokler otrok ne prebiva v novi državi članici več kot eno leto po tem, ko je bila oseba, ki so ji bile kršene pravice do varstva in vzgoje otroka, seznanjena ali bi morala biti seznanjena s krajem otrokovega prebivanja in se je otrok vživel v svoje novo okolje (poleg drugih pogojev, ki se tukaj ne obravnavajo, ker ne gre za položaj, ki je uporaben v našem primeru) (člen 10 Uredbe Bruselj II a).

Tako se mora sodišče prepričati, da se je Alex strinjal s selitvijo. Če Alex ni sprejel selitve in se ta še vedno izpodbija med postopkom, se mora sodišče vzdržati odločanja o vsebini zadeve.

Razprava: Očetovo soglasje

Težko je vedeti, ali je oče soglašal s selitvijo ali je privolil pozneje. Razpravljajte o tem, kako je mogoče to preveriti: prek predloženih stališč ali v kakšnem obsegu lahko sodišče postavlja vprašanja na obravnavi?

V vsakem primeru lahko v nujnih zadevah sodišče še vedno odobri začasne ukrepe skladno s členom 20 Uredbe Bruselj II a. Ti ukrepi pa ne smejo podpirati protipravnega odvzema otrok (glejte SEU C-403/09, *Detiček*, 23. december 2009, ECLI:EU:C:2009:810).

Pozornost glede mednarodnega protipravnega odvzema otrok

Tudi če sodniku ni treba odločati o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (in mogoče ne dela na sodišču, ki se ukvarja s temi zadevami v okviru domačega procesnega prava), mora še vedno upoštevati ta problem in možnost, da je eden od staršev sprožil postopek, da bi poskušal podpreti novo dejansko stanje po protipravnem odvzemu otroka.

Opredelitev mednarodnega protipravnega odvzema otroka je neupravičena premestitev ali zadržanje otroka zunaj države otrokovega običajnega prebivališča (člen 3 Haaške konvencije o protipravnem odvzemu otrok in člen 2 (11) Uredbe Bruselj II a). V tem primeru gre za neupravičeno zadržanje in ne neupravičeno premestitev. Oče se je strinjal z začasnim prebivanjem v Latviji, ne pa tudi s tem, da se otrok ne vrne več. To razlikovanje je pomembno za določitev datuma protipravnega odvzema.

Neupravičeno pomeni, da krši pravice do varstva in vzgoje otroka, ki so lahko nastale s sodno odločbo, sporazumom s pravnim učinkom ali po zakonu. Dejanje je mogoče šteti za neupravičeno, če so se pravice do varstva in vzgoje otroka dejansko izvajale.

Pravice do varstva in vzgoje vključujejo pravice (in dolžnosti), ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost, in zlasti pravico določitve kraja otrokovega prebivališča (člen 5 (a) Haaške konvencije o protipravnem odvzemu otrok; člen 2 (9) Uredbe Bruselj II a). Uredba se nanaša na pravice in dolžnosti, medtem ko se konvencija nanaša na pravice. Ta razlika pa za ta primer ni pomembna.

V C-400/10 PPU, *McB proti LE*, 5. oktober 2010, ECLI:EU:C:2010:582, je Sodišče Evropske unije odločilo, da imajo pravice do varstva in vzgoje v EU avtonomni pomen (tj. v celotni EU je treba

upoštevati opredelitev iz Uredbe Bruselj II a, ne glede na pomen besedila v nacionalni zakonodaji), vendar pa je vprašanje, kdo ima take pravice, vprašanje nacionalnega prava. To je skladno s sklicevanjem na državo običajnega prebivališča otroka v členu 3 Haaške konvencije o protipravnem odvzemu otrok in členu 2 (11) Uredbe Bruselj II a. Upoštevajte, da je pri določanju protipravnega odvzema otroka trenutek, ko je treba določiti običajno prebivališče, trenutek tik pred neupravičenim zadržanjem.

Običajno prebivališče je avtonomen koncept. Sodišče Evropske unije je odločilo:

Pojem „običajno prebivališče“ skladno s členom 8 (1) Uredbe št. 2201/2003 je treba razlagati tako, da gre za kraj, ki odraža neko stopnjo integracije otroka v socialnem in družinskem okolju. V ta namen je treba upoštevati zlasti trajanje, regularnost, pogoje in razloge za prebivanje na ozemlju države članice in za selitev družine v to državo, otrokovo državljanstvo, kraj in pogoje obiskovanja šole, znanje jezika ter družinske in socialne odnose otroka v tej državi. Nacionalno sodišče mora določiti običajno prebivališče otroka ob upoštevanju vseh okoliščin, značilnih za vsak posamezen primer. (C-523/07, A, 2. aprila 2009, ECLI:EU:C:2009:225; potrjeno v C-497/10PPU, *Mercredi*, 22. decembra 2010, ECLI:EU:C:2010:829 in C-376/14, PPU, *C proti M*, 9. oktobra 2014, ECLI:EU:C:2014:2268.)

Razprava:

Upoštevajte elemente, ki so pomembni za določitev Laurinega običajnega prebivališča v času, tik preden jo je mama odpeljala v Latvijo. Upoštevajte jezike, ki jih govori, njeno/-a državljanstvo/državljanstva, njeno vključenost v družinsko in socialno življenje v Angliji, varstvo, če je relevantno (Laura še ni bila v varstvu), razloge za selitev v Latvijo. V povezavi s tem so pomembni tudi nameni staršev.

Tik preden sta se Agrita in Laura preselili v Latvijo, se zdi, da je večina elementov kazala na Anglijo.

Če se kot običajno prebivališče tik pred zadržanjem šteje Anglija, bi bilo treba preveriti **angleško pravo** za preučitev, ali ima oče pravice do varstva in vzgoje otroka.

GOOD to KNOW

Neporočeni očetje

V nekaterih državah članicah neporočeni očetje samodejno pridobijo starševsko odgovornost, v drugih pa je potrebna določena oblika registracije ali celo odločba sodišča.

Združeno kraljestvo ima tri različne pravne sisteme:

- i. Anglija in Wales,
- ii. Škotska,
- iii. Severna Irska.

Pomembno je, da se to razlikovanje upošteva pri določanju vsebine prava.

Za iskanje angleškega prava ima sodnik več mogočih poti:

- preveri v primerjalnih pravnih knjigah;
- preveri na evropskem pravosodnem portalu Evropske komisije, ki je na voljo na naslovu e-justice.europa.eu;
- neposredno komunicira z uporabo Evropske pravosodne mreže, tj. stopi v stik s sodnikom v vaši državi, ki je član mreže, da stopi v stik s sodnikom v Angliji, ki lahko zagotovi te

informacije, ali neposredno stopi v stik z angleškim sodnikom;

Za iskanje sodnikov v drugih državah članicah EU lahko sodniki uporabijo točko za stik, ki je prav tako na voljo na evropskem pravosodnem portalu.

- neposredno komunicira prek mreže sodnikov v Haagu, tj. obrne se na sodnika iz mreže v vaši državi za vzpostavitev stika s sodnikom v Angliji;
- obrne se na osrednji organ svoje države, da zaprosi za informacije ali – če teh informacij nima – da se obrne na osrednji organ v državi, katere pravo se zahteva;

Naslovi vseh osrednjih organov so na voljo na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu: www.hcch.net.

- uporabi mehanizem člena 15 Haaške konvencije o protipravnem odvzemu otrok.

Člen 15 dopušča, da sodnik od vlagatelja zahteva, da od države običajnega prebivališča otroka pridobi izjavo, da je bila/-o premestitev/zadržanje neupravičena/-o. Sodnik lahko prekine postopek, da vlagatelju omogoči, da pridobi tako ugotovitveno odredbo.

Glede potrdil, izdanih skladno s to določbo, je veliko težav: težko jih je dobiti, njihovo pridobivanje povzroči zamude in njihov učinek (tj. obseg, v katerem so zavezujoči) ni jasen.

GOOD to KNOW

Sodniško upoštevanje tujega prava

Haaška konvencija o protipravnem odvzemu otrok določa, da lahko sodnik upošteva tuje pravo. Pri uporabi te konvencije ni treba upoštevati določenih postopkov za dokaz tujega prava.

Zato mora sodnik, da bi ocenil, ali naj se to šteje za mednarodni protipravni odvzem otroka, preučiti, ali je prišlo do neupravičenega zadržanja, tj. ali je Agritino zadržanje Laure v Latviji kršilo Alexove pravice do varstva in vzgoje otroka. Da bi vedel, ali je imel Alex pravice do varstva in vzgoje, mora sodnik upoštevati angleško pravo.

V tem primeru starši niso poročeni. V povezavi s tako situacijo so na evropskem pravosodnem portalu na voljo naslednje informacije:

Matere imajo vedno starševsko odgovornost, neporočeni očetje ali eden od drugih ženskih staršev, ki ni poročen ali v partnerski skupnosti z materjo otroka, lahko pridobijo starševsko odgovornost s sporazumom z materjo, z odločbo sodišča ali registracijo rojstva skupaj z materjo otroka.

Drugo vprašanje, ki bi ga sodišče moralo upoštevati, je, ali je Alex privolil v selitev v Latvijo.

Razprava:

Razmislite o Alexovih dejanjih. Ali je privolil v Agritino zadržanje Laure v Latviji? Ni sprožil postopka za vrnitev. Upoštevajte tudi njegov nasprotni zahtevek: ne zahteva vrnitve.

Razprava:

Kako lahko sodnik izve, da je bil sprožen postopek za vrnitev? Ta ne bo nujno potekal na istem sodišču kot spor o starševski odgovornosti, varstvu in o vzgoji ali stikih. Ali osrednji organi obvestijo sodišča o postopku za vrnitev, ki bi lahko potekal na drugih sodiščih? Ali so postopki centralno registrirani? Sicer lahko sodniki stopijo v stik z osrednjimi organi, da jih vprašajo.

Udeleženci lahko razpravljajo o različnih možnostih v svojih državah.

3) Ali je latvijsko sodišče pristojno za obravnavo primera?

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti. Upoštevajte, da gre za širok pojem, ki vključuje podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti ter pravic do varstva in vzgoje otroka ter do stikov z otrokom (člen 1 Uredbe Bruselj II a in člen 3 Haaške konvencije o varstvu otrok).

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje zadeva samo pristojnost.

3. korak **Pravni viri**

Za odgovor na to vprašanje je relevantna Uredba Bruselj II a.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Uredba Bruselj II a se uporablja, ker Latvijo Uredba zavezuje (glejte razpravo o področju uporabe pri vprašanju a) zgoraj). Ker ima otrok običajno prebivališče v državi članici EU in ni dogovora o pristojnosti, ima Uredba prednost pred Haaško konvencijo o varstvu otrok (člen 61 (a) Uredbe Bruselj II a).

5. korak **Pravilo**

Uredba Bruselj II a določa, da je sodišče države članice, v kateri ima otrok običajno prebivališče, pristojno za spore glede starševske odgovornosti (člen 8).

Zato je treba določiti **običajno prebivališče** otroka; glejte vprašanje b). Sodnik pa mora za določitev pristojnosti, če otrok ni bil protipravno odzvet, upoštevati trenutni čas, tj. čas postopka.

Razprava o običajnem prebivališču:

Upoštevajte elemente tega primera: Laurino starost, stike s starimi starši ter tetami in strici, jezik/-e, ki ga/jih govori, njeno/-a državljanstvo/-a, razlog, zakaj jo je Agrita pripeljala v Latvijo, namen staršev glede svoje družine, varstvo (če je vključena).

Kar nekaj elementov kaže na Latvijo.

Če je običajno prebivališče Laure v Latviji, je latvijsko sodišče pristojno za obravnavo Agritinega zahtevka.

Če latvijsko sodišče ugotovi, da Laura nima običajnega prebivališča v Latviji, lahko v nujnih primerih še vedno odredi začasne ukrepe (člen 20 Uredbe Bruselj II a), da zagotovi varstvo otroka. Ti se lahko nanašajo na ukrepe za zaščito otroka ali zagotovitev stikov s staršem na začasen način (tj. dokler ne pride do sodne odločbe o vsebini). Za razpravo o pogojih za uporabo te določbe glejte spodnje vprašanje g).

Če sodišče ne more določiti Laurinega običajnega prebivališča, lahko svojo pristojnost opira na to, da se otrok nahaja na latvijskem ozemlju (člen 13 Uredbe Bruselj II a). Pred vrnitvijo k tej določbi mora sodišče skušati najti običajno prebivališče.

Sodišče Evropske unije je ugotovilo (SEU C-523/07, A, 2. aprila 2009, ECLI:EU:C:2009:225, točka 33):

Zato zgolj fizična prisotnost otroka v državi članici – kot temelj pristojnosti, ki je podrejen temelju iz člena 8 Uredbe – ne more zadoščati za ugotovitev njegovega običajnega prebivališča.

Generalna pravobranilka Kokott je v isti zadevi (SEU C-523/07, A, sklepni predlogi z dne 29. januarja 2009, ECLI:EU:C:2009:39, točka 20) dejala:

Običajno prebivališče je treba razlikovati od same navzočnosti. Prisotnost otroka v državi članici prav tako vzpostavlja povezanost s tamkajšnjimi sodišči, vendar ta odnos nima enake kakovosti kot običajno prebivališče. Zato člen 13 Uredbe št. 2201/2003 sodiščem države članice, v kateri je otrok prisoten, daje le subsidiarno pristojnost, vendar pa, če se lahko določi običajno prebivališče v drugi državi, ima to prednost.

Določba se pogosteje uporablja za otroke begunce ali otroke, ki so razseljeni na mednarodni ravni (člen 13 (2)), pri čemer je običajno prebivališče res nejasno, v nasprotju s primeri, v katerih obstajata dve različni možnosti.

Navedba podlage za pristojnost

Priporočljivo je, da sodniki izrecno navedejo podlago za pristojnost v sodni odločbi. To bo omogočilo izvršilnim sodiščem, da določijo začasne ukrepe, ki jih ni mogoče uveljavljati čez mejo v okviru Uredbe Bruselj II a (SEU C-256/09, *Purrucker*, 15. julija 2010, ECLI:EU:C:2010:437).

4) Katero pravo določa, ali ima Alex starševsko odgovornost do Laure (glede na to, da je neporočen oče)?

1. korak Pravno področje

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti (enako kot b) zgoraj).

2. korak Vidik mednarodnega zasebnega prava

To vprašanje se nanaša na pravo, ki se uporablja.

3. korak Pravni viri

Za odgovor na to vprašanje je relevantna Haaška Konvencija o varstvu otrok. Uredba Bruselj II a ne ureja določitve prava, ki se uporabi.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Haaška konvencija o varstvu otrok velja v vseh državah članicah EU, vključno z Latvijo (glejte a) zgoraj za več informacij).

5. korak **Pravilo**

Skladno s Haaško konvencijo o varstvu otrok zakonodaja običajnega prebivališča otroka določa, kdo ima po zakonu starševsko odgovornost po rojstvu (člen 16 (1)). Vprašanje Laurinega običajnega prebivališča je bilo obravnavano pri vprašanju b) zgoraj.

Če bi sodišče ugotovilo, da ima Laura običajno prebivališče v Latviji, bi uporabilo **svoje pravo**.

Starševske odgovornosti pa ni mogoče samodejno izgubiti, ko se otrok preseli v drugo državo. Člen 16 (3) določa, da bo starševska odgovornost še naprej veljala.

V tem primeru bi sodišče moralo najti in uporabiti **angleško pravo**. Za informacije o tem, **kako najti angleško pravo**, glejte b) zgoraj.

Upoštevajte, da konvencija o varstvu otrok prav tako obvezuje države članice, da imenujejo osrednje organe (člen 29 (1)). Lahko so enaki kot osrednji organi, imenovani skladno s Haaško konvencijo o protipravnem odvzemu otrok, vendar to ni nujno. To je odvisno od nacionalne zakonodaje in struktur uprave. Podrobni podatki o vseh osrednjih organih so na voljo na spletni strani Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.

Razprava:

Udeleženci lahko razpravljajo o tem, kje se nahajajo osrednji organi v njihovih državah in koliko članov osebja imajo. Prav tako lahko obravnavajo dostopnost osrednjih organov za informacije.

5) Katero pravo bo latvijsko sodišče uporabilo pri obravnavi spora med Agrito in Alexom glede dogovora o Laurinem prebivališču in stikih z njo?

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti (enako kot b) zgoraj).

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje se nanaša na pravo, ki se uporablja.

3. korak **Pravni viri**

Za odgovor na to vprašanje je relevantna Haaška Konvencija o varstvu otrok.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Haaška konvencija o varstvu otrok velja v vseh državah članicah EU, vključno z Latvijo (glejte a) zgoraj za več informacij).

5. korak **Pravilo**

Haaška konvencija o varstvu otrok določa, da sodišča pri izvajanju pristojnosti uporabljajo **lastno pravo** (člen 15 (1)). Tako bi latvijsko sodišče uporabljalo latvijsko pravo.

Konvencija določa **odstopno klavzulo**: če to zahteva zaščita otroka, lahko sodišče izjemoma uporabi ali upošteva pravo druge države, s katero ima položaj bistveno povezavo (člen 15 (2)). Kot pojasnjuje besedilo, se ta določba ne uporablja pogosto. Mogoče bi bila relevantna, če se bodo stiki izvajali v drugi državi in so pomembni nekateri elementi prava te države. Upoštevajte prilagodljivost, ki jo dopušča Konvencija: sodnik lahko uporabi svoje pravo in **upošteva** tuje pravo.

6) Ali je sodišče v Londonu pristojno na podlagi sporazuma o izbiri sodišča?

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti.

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje zadeva pristojnost.

3. korak **Pravni viri**

Uporablja se Uredba Bruselj II a.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Združeno kraljestvo je država članica EU in se je odločilo za Uredbo Bruselj II a. Otrok ima običajno prebivališče v državi članici EU. Zato se uporablja Uredba Bruselj II a.

5. korak **Pravilo**

Poleg splošnega pravila o pristojnosti sodišča v državi članici, v kateri ima otrok običajno prebivališče (člen 8 Uredbe Bruselj II a), imajo stranke omejeno možnost, da izberejo sodišče, ki bo obravnavalo njihov spor (člen 12 (3) Uredbe Bruselj II a).

Glede njihove izbire velja več omejitev:

- Otrok mora imeti bistveno povezavo z državo izbranega sodišča. To je npr. če ima eden izmed nosilcev starševske odgovornosti običajno prebivališče v tej državi. Alex ima običajno prebivališče v Angliji, toda Laura ima malo povezave s tem sodiščem.
- Vse strani v postopku morajo nedvoumno sprejeti pristojnost. Iz e-poštnih sporočil se zdi, da sta stranki sprejeli pristojnost.
- Pristojnost mora biti v najboljšem interesu otroka. To je težko vprašanje. Ali bi bilo angleško sodišče v resnično dobrem položaju, da bi odločilo o tej zadevi glede starševske odgovornosti (pravice do varstva in vzgoje otroka in/ali pravice do stikov), upoštevajoč najboljši interes otroka? Zdi se, da mogoče ne bi moglo resnično dobro oceniti otrokovega položaja, ker je otrok v Latviji in bi stiki potekali v Latviji. Ko bi otrok moral biti zaslišan, je tudi to pomemben element, ki ga je treba upoštevati. Glede na Laurino starost je sodišče ne bi nujno zaslišalo.

7) Če predpostavimo, da sodišče v Londonu ni pristojno za vsebino, ali lahko odobričasne ukrepe?

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti.

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje zadeva pristojnost.

3. korak **Pravni viri**

Uporablja se Uredba Bruselj II a.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Združeno kraljestvo je država članica EU in se je odločilo za Uredbo Bruselj II a. Otrok ima običajno prebivališče v državi članici EU. Zato se uporablja Uredba Bruselj II a.

5. korak **Pravilo**

V nujnih primerih lahko sodišče, ki ni sodišče, ki je pristojno za odločanje o vsebini zadeve, sprejmečasne ukrepe v povezavi z osebami in s premoženjem na ozemlju svoje države (člen 20 Uredbe Bruselj II a). V tem primeru otrok ni prisoten v Angliji.

Poleg tegačasni ukrepi niso izvršljivi čez mejo (SEU C-256/09, *Purrucker*, 15. julija 2010, ECLI:EU:C:2010:437). Ne bi bilo smiselno, da bi sodišče v Angliji sprejelo ukrepe, ki jih ne bi moglo izvršiti.

Jezikovne različice Uredbe

Različne jezikovne različice Uredbe niso vedno povsem enake. Pri uporabi določbe (kot je člen 20) je priporočljivo prebrati različne jezikovne različice.

8) Ali je latvijska sodna odločba o skupni starševski odgovornosti in stikih izvršljiva na Finskem? Upoštevajte, ali mora biti k sodni odločbi priloženo potrdilo.

1. korak **Pravno področje**

Tudi ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti, enako kot vprašanja zgoraj.

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje se nanaša na priznavanje in izvrševanje.

3. korak **Pravni viri**

Za odgovor na to vprašanje je relevanten instrument Uredba Bruselj II a.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Uredba Bruselj II a se uporablja za priznavanje in izvrševanje sodnih odločb v zadevah starševske odgovornosti, če sta država, iz katere izvira sodna odločba, in država, v kateri

se zahteva priznavanje in izvrševanje, obe državi članici EU. Tako je v tem primeru: Latvija in Finska sta državi članici EU.

5. korak **Pravilo**

Sodne odločbe iz drugih držav članic EU o starševski odgovornosti se priznajo, ne da bi bil za to potreben kakršen koli postopek (člen 21 (1) Uredbe Bruselj II a). Obstaja več razlogov za zavrnitev (člen 23 Uredbe Bruselj II a). Upoštevajte, da bi pri upoštevanju javnega reda vodilno načelo morale biti otrokove koristi (člen 23a) Uredbe Bruselj II a).

Nasprotujoče si sodne odločbe

Če obstajata dve ali več nasprotujočih si sodnih odločb o starševski odgovornosti, prevlada najnovejša sodna odločba. To se razlikuje od pravila v primerih razveze, pri čemer prevlada prva sodna odločba.

Primerjajte člena 22 c) in d) s členoma 23 e) in f) Uredbe Bruselj II a.

Za izvrševanje obstajata dva režima, ki sta relevantna za to vprašanje.

Prvič, eden za starševsko odgovornost. Ta bi veljal, če bi Alex hotel na neki način prisiliti Agrito, da bi upoštevala njegovo mnenje o izbiri šole za Lauro. Režim je, da se zahtevajo postopki eksekvatur (postopki za razglasitev izvršljivosti). Vsaka zainteresirana stranka lahko zaprosi za takšno razglasitev izvršljivosti (člen 28 (1) Uredbe Bruselj II a). Uredba ne določa vrste teh postopkov. To je odvisno od nacionalnega procesnega prava (člen 30 (1)).

Sodnik, ki obravnava razglasitev izvršljivosti, lahko upošteva razloge za zavrnitev priznanja (člen 23 Uredbe Bruselj II a), vendar nikakor ne sme oporekati pristojnosti tujega sodišča ali vsebini sodne odločbe. Kot je navedeno zgoraj, so vse države članice pogodbenice Konvencije ZN o otrokovih pravicah. Lahko upoštevajo otrokovo korist kot interes javnega reda, kar bi lahko pripeljalo do zavrnitve priznavanja in izvrševanja. Ne smejo pa ponovno obravnavati tuje sodne odločbe v celoti in v celoti ponovno oceniti otrokovih koristi.

Za to izvršitev obstaja potrdilo: glejte Prilogo II. Stranka, ki zahteva razglasitev izvršljivosti, mora predložiti to potrdilo (člen 37 (1) (b)). Sodišče, ki je izdalo sodno odločbo, mora to potrdilo izdati na zahtevo katere koli zainteresirane stranke (člen 39). Upoštevajte, da je namen potrdila zaščita pravic nenavzočih strank. Sodniki morajo zagotoviti spoštovanje njihovih pravic.

Mogoče bi bila dobra praksa za sodnika, ki predseduje mednarodni zadevi, da stranke vpraša, ali bi potrebovale potrdilo. Če stranke ali njihovi odvetniki ne razmišljajo o tem, se bodo mogoče morali vrniti na sodišče pozneje, da pridobijo potrdilo.

Drugič, eden za pravice do stikov. V Uredbi Bruselj II a je bila ukinjena eksekvatura za dva položaja, od katerih se prvi nanaša na pravice do stikov (člen 41 Uredbe Bruselj II a). Ta velja za Alexove pravice. Če Agrita zavrne njegove pravice do stikov, lahko latvijsko sodno odločbo izvrši na Finskem, ne da bi se moral vrniti na sodišče zaradi razglasitve izvršljivosti.

Izvršilno sodišče lahko pripravi praktične ureditve za organizacijo uresničevanja pravice do stikov (člen 48 Uredbe Bruselj II a). To bi bilo lahko koristno, če bi npr. latvijska odločba vsebovala Agritin naslov, kjer bi se lahko uresničevale pravice do stikov, lahko to finsko sodišče, ki izda sklep o razglasitvi izvršljivosti, spremeni.

Za ta položaj obstaja posebno potrdilo: glejte Prilogo III. Kadar pravica do stikov vključuje čezmejni element, mora sodnik izdati potrdilo po uradni dolžnosti (člen 41 (3)).

Sodišče lahko to potrdilo izda, le če so izpolnjeni posebni pogoji:

- ob zamudni sodni odločbi je bila toženi stranki odločba vročena ali se je strinjala z odločbo;
- vse zadevne stranke so imele možnost biti zaslišane;
- otroku je bila dana možnost biti zaslišan, razen če se je predvidevalo, da zaslišanje ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti (člen 41 (2) Uredbe Bruselj II a).

Zaslišanje otroka

Besedilo glede zaslišanja otroka ni v celoti združljivo s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah (člen 12).

Ta določba je uvedla dvostopenjski preskus:

- 1) Sodišče mora dati priložnost biti zaslišan otroku, ki je sposoben oblikovati svoja stališča.
- 2) Ta mnenja bodo imela ustrezno težo skladno s starostjo in z zrelostjo otroka.

Način zaslišanja strank je predmet nacionalnega procesnega prava. Sodišča lahko uporabljajo tehnologijo, kot so videokonference, ali se lahko pri pridobivanju dokazov oprejo nazaj na Uredbo.

Odprava eksekvatur v nekaterih primerih protipravnega odvzema otrok

Drugi položaj, za katerega je bila odpravljena eksekvatura (vendar ni pomemben za to študijo primera), je, ko sodišče v državi prejšnjega običajnega prebivališča odredi vrnitev po tem, ko je sodišče v državi, v katero je otrok protipravno pripeljan, zavrnilo vrnitev (člen 42 Uredbe Bruselj II a; Priloga IV Uredbe Bruselj II a). To zadeva poseben položaj, pri katerem obstajata dve protislovni sodni odločbi in je treba poznejšo sodno odločbo izvršiti v državi, v kateri je bila izdana prva sodna odločba.

Vprašanje **dejanskega izvrševanja** (npr. da gre policija po otroka) v celoti ureja nacionalna zakonodaja.

Razprava:

Udeleženci lahko dajo informacije o postopkih eksekvatur v svojih državah. Obstajajo velike razlike glede tega, kje je treba te postopke uvesti in kako se izvajajo. Poleg tega obstajajo velike razlike v tem, kako izvrševanje dejansko poteka. Nekatera sodišča uvajajo samo globe; pri drugih se lahko vključi policija, da bi dobila otroka, itn.

9) Alex bi rad spremenil odredbo. Ali je za to zadevo pristojno latvijsko ali finsko sodišče?

1. korak **Pravno področje**

Ta zadeva sodi v kategorijo starševske odgovornosti.

2. korak **Vidik mednarodnega zasebnega prava**

To vprašanje se nanaša na pristojnost, vendar pa je pomembno tudi priznavanje.

3. korak **Pravni viri**

Uporablja se Uredba Bruselj II a.

4. korak **Področje uporabe pravnih besedil**

Finska in Latvija sta državi članici EU; otrok ima običajno prebivališče v državi članici EU. Zato se uporablja Uredba Bruselj II a.

5. korak **Pravilo**

Za latvijsko sodišče: Sodišče nekdanjega običajnega prebivališča ni pristojno za spremembo odredbe glede stikov (člen 9 (1) Uredbe Bruselj II a), ker oče v Latviji nima običajnega prebivališča.

Za finsko sodišče: Splošno pravilo o pristojnosti, kot je obravnavano zgoraj, je, da je pristojno sodišče običajnega prebivališča otroka (člen 8). Če je Laura pridobila običajno prebivališče na Finskem, je pristojno finsko sodišče. V povezavi s spremembo odredbe glede stikov v prvih treh mesecih lahko finska sodišča prevzamejo pristojnost, samo če je Aleks sprejel njihovo pristojnost (člen 9 (2)).

Finsko sodišče bi pri obravnavi primera upoštevalo sodno odločbo v Latviji. To je primer predhodnega priznanja. Kot je razloženo pri vprašanju f) zgoraj, to priznanje ne zahteva nobenega posebnega postopka. Razlogi za zavrnitev ostajajo veljavni (člen 23 Uredbe Bruselj II a).